

ПЕДАГОГИЧЕСКА ТЕХНОЛОГИЯ ЗА ПОВИШАВАНЕ НА ЕФЕКТИВНОСТТА НА ОБУЧЕНИЕТО ПО УЧЕБНА ПРАКТИКА

Иванка Иванова

*Професионална гимназия по механоелектротехника
и електроника, Бургас*

Резюме. Стремехът ни към постигане на желаните резултати, според Държавните образователни изисквания за учебно съдържание и учебни програми, води до намиране, конструиране на подходяща педагогическа технология. След обстойно проучване и анализиране на определени теоретични постановки за изясняване на съдържанието на понятието „педагогическа технология“ насочихме вниманието си към съставяне на модел за учебния предмет „Учебна практика по общопрофесионални умения“, изучаван в IX клас. След апробирането му в една урочна тема и получаването на желаните резултати констатирахме, че сме приложили правилната педагогическа технология. Реализирането на модела в учебния процес доказва нашата работна хипотеза, че прилагането на добре конструирана педагогическа технология ще повиши ефективността от обучението.

Keywords: education technology, teaching, education, upbringing

Технологизацията на образователния процес, т.е. внедряване на идеите от технологиите в производството в сферата на образованието започва след средата на XX век. В днешно време се налага прилагането на нови образователни системи, ориентирани към влизането в световното образователно пространство. Този процес се съпровожда от съществени изменения в педагогическите теории и практиката на учебно-възпитателния процес. Произтича смяна на образователния начин на мислене: предлагат се друго съдържание, други подходи, други отношения, друго поведение, друг педагогически манталитет – образователната система е преминала на друго ниво на сложност.

Съвременните образователни задачи се нуждаят от нови технологични решения, използването на модерни образователни технологии. Ефективността на образователния процес зависи много от това, доколко учителят е ориентиран не толкова до формирането у учениците на определено количество знания, но и на разкриване на техните потенциални способности към самостоятелна дейност, уменията им да намират решение в сложни ситуации.

Във всеки педагогически процес, включително от технологично естество, винаги има педагогическа техника. Технологията на обучението включва методи и средства за представяне на информацията, начина по който учителят въздейства върху учениците, като използва информационни и технически средства. В технологията на обучение съдържанието, методите и средствата на обучение са свързани.

Една от главните задачи на учителя се състои в това, целесъобразно да подбере необходимото съдържание, дидактически методи и съответните средства съобразно изискванията на учебната програма и образователните цели.

Педагогическите технологии предполагат оптимален избор на изграждане на учебния процес според конкретните условия, с оглед на новите изисквания за подобряване и модернизация на учебно-възпитателния процес.

В контекста на производството „технология“ означава съвкупност от последователни работни операции и манипулации на един производствен процес и указанията за начините и средствата за извършването им¹⁾.

Понятието „технология“, отнесено към областта на педагогиката и дидактиката, се отличава с голямо многообразие – „педагогическа технология“, „технология на обучението“, „технология на възпитанието“, „дидактическа технология“, „технология на образованието“ и т.н. (Чолаков & Герджиков, 1995).

Интересен е опитът на Герман Селевко да систематизира по-важните съвременни гледища на педагогическите технологии (Селевко, 2005):

„1. Педагогическите технологии като разработка и използване на средства, инструментариум, апаратура и учебно оборудване за учебния процес (Б.Т. Лихачов, С.А. Смирнов, Р. Де Киффер, М. Мейер).

2. Педагогическата технология се приема като процес на комуникация или начин за изпълнение на учебните задачи, включващи системен анализ за подобряване на обучението (В.П. Беспалко, М.А. Чошанов, В.А. Монахов, А.М. Кушнир, Б. Скиннер, С. Гибсон, Т. Сакамото).

3. Педагогическата технология се разглежда като обширна област от знания, занимаваща се с конструиране на оптимални обучаващи се системи и опираща се на дадени социални, управленски и естествени науки (П.И. Пидкасистий, В.В. Гузеев).

4. Четвъртата позиция представлява многоаспектен подход и предлага разглеждане на няколко значения на педагогическата технология едновременно (М.В. Кларин, В.В. Давидов, Д. Фин, К.М. Силбер, П. Митчел, Р. Томас)“ (Селевко, 2005).

Според Герман Селевко: „Педагогическата (образователната) технология – това е система за функциониране на всички компоненти на педагогическия процес, построени на научна основа, програмирани във времето и пространството, и водеща към планираните резултати“ (Селевко, 2005).

Селевко определя, че „образователните“ и „педагогическите“ технологии в значителна степен се припокриват, но понятието „образователни“ има по-широк смисъл, отколкото „педагогически“.

Педагогическото майсторство на учителя се състои в това, да владее добре учебното съдържание, да има ефективност от труда му чрез използване на различни методи и средства за обучение. Защото, както казва Дечо Денев: „Преди всичко училището задоволява обществени потребности. Сложността се състои в това, че обществените потребности се изменят непрекъснато“ (Денев, 1989).

Всяка съвременна педагогическа технология представлява от само себе си синтез на постиженията на педагогическата наука и практика, съчетана с традиционните елементи на опита и това, че са родени от обществения прогрес, хуманизацията и демократизацията на обществото (Ташева & Павлов, 2000).

Усвояването на педагогическите технологии трябва да бъде последователно, да се осмисли, за да не нанесат вреди, а да бъдат полезни за ученици и за учители. Учителят трябва да е запознат много добре с тях и да прецени доколко ще бъдат добри за достигане на набелязаните цели на урока, да се съобразява с тяхното ниво с оглед по-лесно възприемане на изучавания материал. Самата педагогическа технология трябва да е изучена така, че да се приложи творчество при нейното използване, за да въздейства върху учениците.

Основната цел на професионалното образование е подготовката на квалифицирани работници, съответстващи на нивото и профила, конкурентоспособни на пазара на труда. Учителят се стреми да възпита у учениците отговорност, увереност и да владеят добре избраната от тях професия.

Живеем във век на иновационните технологии, така че методиката на преподаване на всеки предмет трябва да е насочена към активизиране на процеса на усвояване на знанията, уменията и изграждането на определени навици от страна на учениците.

Сред учениците, които учат в професионалните гимназии, има любознателни, стремящи се да овладеят професията, която изучават, има равнодушни, които не могат да мислят самостоятелно, да анализират, да правят изводи.

Съдържанието на учебната програма по учебна практика по общопрофесионални умения включва основни технологични операции за обработка на материали.

В началото на учебната година е необходимо всеки учител да разгледа обстойно действащата нормативна документация, пряко свързана с предмета, по който преподава, и на тази основа да си планира дейността за годината. На тази основа изготвя т.нар. годишно разпределение.

В настоящия материал в контекста на темата ще бъде разгледана една педагогическа технология по учебна практика, която се оказва ефективна за формиране на необходимите практически умения и тяхното трансформиране в навици. Учебната практика е по предмета общопрофесионални умения и се изучава в IX клас през втория срок.

Темата, която ще представим, е „Нарязване на резби“. В нея се разглеждат основните шлосерски операции. Целта е да се усвоят знания и умения и да се придобият професионални компетенции за работа с различни видове измер-

вателни инструменти, необходимите приспособления и материали, основните технологични операции. Усвояват се и практически умения за безопасна, качествена работа в условията на напълно оборудвани работилници, с необходимите машини и учебно-технически средства.

В първия урок на учениците се обяснява важността и необходимостта от това, да се усвоят нови знания, защото за работниците вече е необходимо да работят качествено и за най-кратко време.

Методите, които се използват, трябва да са съобразени със съдържанието на учебния материал, нивото на познания на учениците. Целта е да се активизира дейността им, да мислят самостоятелно, да усвоят нови знания.

Личният ми опит с ученици показва, че при тяхното обучение в часовете по учебна практика от голямо значение за ефективността на обучителния процес е мотивирането на учениците. В тази връзка учителят трябва максимално да използва целесъобразни начини, за да мотивира учениците, и по този начин те да овладеят необходимите умения и да могат да ги прилагат не само в часовете по практика, но и в реални производствени условия. Един от ефективните начини за мотивиране е всички знания да се свързват пряко с практиката, да се акцентира на уменията, които ще им трябват в бъдещата им работа, след завършване на училище и биха били много полезни за тяхната успешна реализация по професията. От особено значение за ефективността на обучението по учебна практика е познаване от страна на учителя и съобразяване с индивидуалните възможности и особености на учениците, които обучаваме.

Използването на презентация по изучаваната тема дава много добри резултати. Значително се повишава интересът на учениците, тъй като учениците могат да проследяват отделните слайдове за различно време, в зависимост от възприемчивостта си. Прилага се един от основните дидактически принципи – нагледност. Учителят използва рационално учебното време (например не е нужно да чертае сложни чертежи на дъската) за обясняване на работата. Чрез мултимедийната презентация могат да се моделират процеси, които не могат да бъдат получени в действителност. Задълбочават се междупредметните връзки чрез интегриране на информационни технологии и обучение по даден предмет.

За повишаване на активността на учениците към учебния процес те самите изработват презентации по определената тема. Това води до формиране на умения и навици да работят с компютър, да търсят и обработват информация. Получава се едно състезание между тях за изработване на по-интересна презентация.

В началото на часа заедно с учениците ги разглеждаме, обсъждаме ги, след което биват оценявани по предварително зададени критерии. Така учениците стават активни участници в учебния процес.

Преди провеждане на самостоятелна работа се дават насоки, обяснява се целта на задачата. По време на изпълнение се оказва помощ, проверява се работата, анализира се.

Във връзка с темата на материала ще ви представим примерен вариант на урок по учебна практика на тема „Нарязване на резби“, за IX клас²⁾.

Цели:

Образователни:

- Запознаване с начините за нарязване на вътрешна и външна резба.
- Усвояване на умения за работа с инструментите – метчик и плашка.
- Затвърждаване на уменията за работа с чертежи.

Развиващи:

- Развиване на умение за организация на работното място.
- Развиване на мисленето при изработването на задачите.
- Развиване на умения за точна самооценка за изработеното изделие.

Възпитателни:

- Възпитаване на акуратност и точност при работа с чертежи и машини.
- Възпитаване на трудолюбие.

Вид на урока: *комплексен* – учениците вече имат достатъчна база от натрупани знания от часовете по теория и умения, формирани по учебна практика, и на тази основа ще се формират новите практически умения (усвояване на нови знания и умения, актуализиране на вече усвоени и изпълнение на практическа работа на учениците).

Материално осигуряване: шлосерски инструменти, инструменти и приспособления за нарязване на резба, модели на детайли с резба, модел на детайла, който ще изработват, заготовки за детайлите, технологични карти, чертеж на детайлите, справочни таблици, мултимедиен проектор, презентация.

Основни дейности (учител и ученици):

- Представяне на мултимедийна презентация: „Резби и резбови съединения“.
- Разчитане на чертежите и технологичните карти.
- Изработване на резби по зададени чертежи.
- Проверка на резбите.
- Попълване на тест.

Структура на урока:

Встъпителна част

1) Организационна част на урока.

Проверка на учениците, наличие на работно облекло, провеждане на инструктаж за безопасна работа и организация на работните места.

2) Актуализация на знанията. Фронтални въпроси.

Акцентиране на знанията, получени при изучаване на тази тема по „Техническо чертане“ и „Материалознание“.

3) Поставяне на темата.

Разглеждане на мултимедийната презентация, в която има информация за видовете резби, приложението им, инструментите, с които се изработват резби, както и чертежи, на които е изобразена вътрешна и външна резба. Съобщаване на критериите за оценка на извършената работа.

4) Поставяне на задачи за самостоятелна работа.

На всеки ученик се дава чертеж на детайли, които той трябва да изработи. Обсъжда се технологията, по която се работи, изискванията за безопасност, инструментите, които им трябва, и времето за изработка.

5) Демонстрация от учителя, свързана с правилното изпълнение на задачата за самостоятелна работа.

Основна част

6) Всеки ученик работи самостоятелно на работното си място. Провежда се текущ инструктаж при установени пропуски и грешки по време на работа. Оказване на индивидуална помощ от учителя с цел корекция на грешки в усвоените умения и навици. Поставяне на допълнителни задачи на тези ученици, които по-бързо изработят детайлите си.

Заклучителна част

7) Анализират се извършената от учениците работа по изпълнение на задачите, самооценка и обобщаване на постигнатите резултати, посочване на грешките, които се допускат, начините как да се отстраняват и да не се допускат. Оценка на учениците по определените критерии.

8) Накрая учителят дава указания върху какво да се подготвят учениците за следващата учебна практика.

В **заклучение** може да се каже, че в обучението по учебна практика от особено значение е не само да се използват целесъобразни методи, пряко свързани със спецификата на практическото обучение, но и такива, които да мотивират учениците, да ги активизират и да повишат техния интерес към извършването на практически дейности, свързани с професията, за да се постигне по-голям интерес и по-добра мотивация за учене от тяхна страна.

БЕЛЕЖКИ

1. Речник на чуждите думи в българския език (1993).
2. Учебна програма за ЗПП по Учебна практика по общопрофесионални умения. (2004), МОМН.

ЛИТЕРАТУРА

- Денев, Д. (1989). *Педагогическо майсторство*. София, с. 37–38.
- Селевко, Г. (2005). Педагогические технологии на основе активизации, интенсификации и эффективного управления УВП. Серия: „Энциклопедия образовательных технологий“. с. 3–5.
- Ташева С. & Павлов Д. (2000). *Иновации в технологията на обучение при професионалната подготовка*. София: МОН и НИО, с.13–24.
- Чолаков К., Герджиков Г. (1995). *Аудио-визуални и компютърни информационни технологии в обучението*. Велико Търново: „Св. св. Кирил и Методий“. с. 11–12.

EDUCATION TECHNOLOGY FOR EFFECTIVENESS UPBRINGING OF EDUCATIONAL PRACTICE TEACHING

Abstract. Aiming towards achieving the intended results, according to the State educational requirements for educational content and educational programs, leads to finding, constructing an appropriate educational technology. After a detailed research and after analyzing certain theoretical settings in order to clear the content of the conception „educational technology“, we focus in building a model for the subject „Educational practice in general professional skills“ for the 9th grade. After testing it in one educational theme and achieving the intended results, we found, that we have applied the correct educational technology. Putting the model into effect in the educational process has proved our operational hypothesis, that applying a well-constructed educational technology will lead to upbringing the effectiveness of education.

Eng. Ivanka Ivanova

✉ Professional High School for Mechanical-Electrical Technology and Electronics
Burgas, Bulgaria
e-mail: kostadinovav@abv.bg